

35 сүл анараа өттүгэр олохтоох радионан бизириг дикторунан үлэли кирибитим. Онтон сағаламмыта хаһыаты кытта алтыһым. Редакторым Николай Михайлович Рыкуновтуун улахан магнитофоммутун соһо сүлдүн, матырыяал онорон, эфиргэ тахсарбыт. Оройуон хаһыатын, таһыстарын аайы, ырытан, истээчилэрбитигэр тириэрдэбит. Сүл курдук үлэлээбиппит кэннэ Николай Михайловичи хаһыакка ылбыттар. Аны мин редакторунан аныммытым.

1974 сүлһаахха Хабаровскайдаағы үрдүкү партиянай оскуола журналистика отделениетын бүтэрэн, «Ленин суола» хаһыакка сурук уонна информация отделын сибээсисейинэн аныммытым. Бастаан утаа ыарахаттар да бааллара, ону аҕа табаарыстарым көмөлөрүнүн, сымнаҕас сыһааннарынан дьоннору кытта үлэлииргэ үөрөммүтүм.

Оччолорго хаһыат күүстээх коллективтааҕа. Барыларын туһунан аһыннахха, суругум хас да хаһыакка тэнийиэн сөп. Кинилэри билигин даһаны ис сүрэхтэн истинник саныбын уонна баар дьонно уһун олобу, доруобуйаны баһарабын.

Редакторбыт А. И. Ксенофонов халын уопсай тэтэрээтигэр күнүгэ төһө строканы биэрбипитин бэлиэтэнэн иһэрэ. Хас биридии үлэһит анал нуормалаара.

Мин эбээһинэспэр общественнай корреспонденнары кытта үлэ, суруктар кириилэрин хааччыйы уонна ону бэрийи кириэрэ. Хас ый аайы былаан онорон, оройуон салайааччыларыгар ханнык темаҕа суруйалларыгар сорууда бэриллэрэ. Ону хонтуруоллаһан, хас биридии салайааччы хаһыакка суруйарын хааччыйарбыт. Райком, райсовет эппиэттээх үлэһиттэрэ аккаастаабакка суруйаллара. Онон салалта хаһыатынан нөҥүө үлэһиттэри кытта сибээстэһэрэ, санаатын үлэстииһэрэ.

Миэстэтиттэн суруктар кириэн, үлэ-хамнас хайдах баран иһэрэ сырдатыллара. Хаһыаты нөҥүө икки өттүттэн сибээс

ОЛОБУМ СЫРДЫК КЭМНЭРЭ

олохтоноро. Ол иһин оройуон хаһыата дьин-чахчы коллективнай тэрийээччи, пропагандист этэ. Үчүгэйэ баара — оройуон салайааччылары үлэлэрин сибээһэй хаһыаты ааһынан сағалыыллара.

Бииргэ үлэлээбит дьоммун күн бүгүн да улахан убаастабылынан саныбын, Кинилэр журналистскай маастарыстыбаларыгар сүгүрүэйбим. Редакторбыт А. И. Ксенофонов көрдөхкө, наһыл, сымнаҕас курдук, ирдэбиллээх, элбэхтик суруйара. Хас биридии матырыяал кини кыраҕы хараһынан көрүллэн, эппиэттиир секретарга бэриллэрэ, макеттанара. Суруйан мунһаммыт матырыяалын аһара да сотулуннаһына көнүлэ. Суруйарын чопчу, уута-хаара, элбэх куолута суох буолуохтаах.

Нэдиэлэ ахсын планеркалан, хаһыаппытын ырытабыт, үлэбитин дүүллэһэбит.

Редакторы солбуйааччы Иван Петрович Егоров тас көрүгүнүн тонуй, сороһор кынчарыйан көрө да курдук, кини гизнэ мааныта. Дууһата ырааһа, билиитэ киэнэ, үрдүк культурата кимизхэ баһарар холобур. Аан дойду сонуннарын ааһааччыларга тиэрдээчи кини. Партиянай тэрилтэбит секретара мунһахтарга үгүспүтүн итии хобордоох олордон ылара. Оттон бырааһынньыктарбытыгар улуу поэтар хоһооннорун ааһан бардаһына, кини эр истэн олоруох курдук.

Оройуон тыатын хаһаайыстыбатын үлэтэ Василий Лазаревич Еремеев кыракый лиис кумаарытыттан сағалаан, балаһаны

быһа да киэнник сырдатыллыан сөп. Кинизхэ аһыйах сыппара эрэ наада. Нэһилиэктергэ барар үлэ-хамнас күөстүү оргуйар. Хаһыат бастагы балаһата кинизхэ хаарды хаамаар сирэ, информациянан тото толорор. Оччолорго этэ дии бастын опыты киэнник пропагандалаһын, социалистическай куоталаһыны күннэтэ сырдатты. Хас биридии нэһилиэккэ боростуой үлэһиттэн, салайааччыга тийэ элбэх киһи кизн туттар маяктара бааллара, колхозтар, кэлин совхозтар үлэлэрэ хаһыат икки ис балаһатыгар подвалынан бэриллэрэ, дьоннор ону олус сөгээрэн кэтиллэрэ. Оройуон ыйдаағы үлэтин статуправление ырытан онорор матырыяалыгар көстөрө. Киһи барыта хайдах үлэ барарын билэ-көрө сүлдэһэрэ. Ити барыта Василий Лазаревич үлэтэ.

Кинизхэ ыллыы-ыллыы эппиэттиир секретарь Николай Михайлович Рыкунов хаһыатын боочойо олоһоро харахпар бу баар. Биригэн бири саға рубрикалар, төбөлөр кини түүлээх холбукатыттан тахсаннар хаһыаты ааһыллымтыа онороллор. Оттон литературнай мунһуктара суруйууга саға холоно сатыыр дьону кынаттыһа.

Кэпсээн-ипсээн, редакция аанын аһан, олохтоох радионан биэрий редактора Терентий Халыев кириэн кэллэринэ, уопсай сэргэхсийи, элбэх сонуннары истэн, үөрэбит. Үгүстүк командировкаҕа сүлдэһа, сонунтан сонун сонуннары ағалара. Сороһор күөмэйэ кэһизүриэн кэлэрэ, оччоһо арыый сыһа хаампыт

дирибит.

Хаһыаппыт кирэ-хоһо, сыһа-һата-халтыта суох тахсарыгар корректор Варвара Решетникова — Варю өһөтө тугунан да сыаналамат. Ыалдыа да сүлдэһар кэмизгэр хаһыат бэчээккэ барыар диэри дьаныардаахтык да үлэлиирэ. Оччолорго хаһыат хойутаан тахсара сонун буолбатах. Хаһыат ааһарыгар аттыгар орфографическай тылдыт куруук баара. Ол иһин сахалы тыл сахалы суруллара. Бири эмэ буукуба көттөһүнэ, улахан айдаан. Үлэһит да этэ биһиги Варюбут.

Редакция туттаах киһитэ Машу — Мария Григорьевна. Үтүө санааланаһына, массын-каҕа тиксэһин. Билинги курдук киһи аайы компьютер суох. Чорон соһотох эрэ массын-ка. Ону Василий Лазаревич баһылаатаһына, онтон Тэрэнтэй обургу ойон киридэһинэ, толоруохтаах строкан нуорматыттан көрбүтүнэн матаһын.

Бүгүн Иван Петрович, Николай Михайлович, Терентий Терентьевич, Варвара Прокопьевна биһиги кэккэбитигэр суохтар, Ол тынан баран, кинилэр олоһобут олохторо, үлэлэрэ хаһан да умнуллубат.

Ити курдук эйэ дэмнээхтик үлэли сырыттаһына, партия убааластаағы комитетын бэчээккэ сектара Бүлүүгэ хаһыакка редакторы солбуйааччынан барарга сөбүлэһинэн ылбыта. Бүлүү хаһыата «Октябрь суола» икки тылынан тахсар (дублированной), сахалы тахсарга редакторы солбуйааччынан ананым. 1975 сүл алтынны 15 күнүгэр

кырдыаһ Бүлүү куорат «ыллыыр» кумаһар үктэним.

Хаһыааччыт да, салайааччыт да быһытынан улахан опыта суох киһи улахан коллективка кириэрбиттэн улаханник салларым. Дьолбор коллективым эмиз наһаа үлэһит, үтүө-мааны дьон-нордөөх эбит. Самолеттан түһэбин кытта, оччолорго редакторы солбуйан олоһор Аскалон Павлов көрсөн, редакторым дьизтигэр илдээн биэрбитэ.

«Октябрь суола» хаһыаты республикаҕа биллэр журналист Илья Иннокентьевич Николаев салайара. Кэргэнинээн Тамара Акимовналыын (хаһыат корректора) наһаа үчүгэйдик, истинник көрүстүлэр. Өһолорун курдук көрөн, бэйэлэригэр олортулар. Квартира сулан бэрдэрэн, кыһынны суол туруута дьоммун көһөрөн ағалбытым.

Хаһыат икки тылынан тахсытыгар соһурууттан, Ивановскай убааластан, бастаан эппиэттиир секретарь Александр Викторович Шувалов кэлбитэ. Билигин «Якутия» хаһыат эппиэттиир секретара. Элбэх тыла-өһө суох, үрдүк культуралаах, үлэлиртэн атыны билбэт. Хаһыаты онорууга ананан төрөөбүт киһи. (А. В. Шувалов — өһө поэт, тыа хаһаайыстыбатын отделын сибээсиссэй нууччалы суруйбуппун стилбин, ис хоһоонун аһас уларыппакка көннөрөр, кини уопускаҕа бардаһына, эбээһинэһин толоробун. Кэргэнэ Нина Анатольевна — педагог, бэртээхэй киһи. Икки оҕолохторо, биригэрэ дьоллоох Дьоккуускайга күлүгээттэр илиилэриттэн суорума суолламмыта. Бу дьон

үөрүүлэрин да, хомолтоолорун да кэтэхтэн сылдан, тэнгэ үллэстэбит. — редакция, А. Васильев).

Редакторы нууччалы тылга солбуйааччынан Валерий Васильев Истомин кэлбитэ. Үлэлээн барбыппыт. Коллективпыт хаһыаты хайдах тупсафайдык онорон, дьон сөбүлээн аагарын туһугар биир санаанан үлэлиирэ. Редакторбыт Илья Иннокентьевич өр кэмгэ уопуска ылбатах, хаһыатын онну буллараат, сынныана барбыта. Онон бэйэбит хаһыатыгар буспуппунт-хаппыппыт. Хаһыакка сиппит-хоппут журналистар Клавдий Павлов, Александр Павлов, Афанасий Васильев уо. д. а. туох баар үтүө санааларынан көмөлөһөллөрө, сүбэ-ама биэрэллэрэ. Кинилэргэ барҕа махтал тылларын этэбин.

(В. В. Истомин туһунан. Куска, балыкка бииргэ сылдыааччыбыт. Хаһыаттартан, сурунааллартан астан ылар, олохтоох матырыйаалы кыбытар, бэйэтэ илии баттааһынын туруорар кэмэлдүүлээз. Партийнай тэрилтэ секретара биирдэ В. П. Никифороваҕа дыһала онорон, мунньах дүүүлүгэр киллэрдэ. Утардым. Туох да бүрүя-сэмэтэ суох анарбын көмүскээтим. Мантан салгы үлэлиир быһыы-майгы суох диэтим. Кырдык да оннук буолла. Валентина Петровнаы народнай хонтуруол оройуоннаағы комитетыгар инспекторынан анаатылар. А. В. Шувалов үрдүкү партийнай оскуолаҕа үөрэнэр. Миигин 11 сыл тыа хаһаайыстыбатын отделыгар сэбидиссэйдэбит киһини САССР телевидениенан уонна радионан биэриигэ Госкомитетын Бүлүү түөрт оройуоннарыгар аналлаах корреспондентынан үлээз ыллылар.

Өссө опыттаах журналист Иван Прокопьевич Веревкин — киһи «Бэлэм буолҕа» Амма Аччыгыйын кытта бииргэ үлэлэбитэ, сурук отделын дыһайара. Билигин киһи уонна Клавдий Федорович Павлов пенсионердар, Бүлүү куоратыгар олоролор.

Александр Алексеевич Пав-

ловы уонна Николай Александрович Крылову хаһыат үлэтигэр уһуйбутум. Александр Сунтаар хаһыатыгар редактордыы сылдан, Эбэтигэр Бүлүүгэ былаҕайга былдыаппыта. Айылҕаттан талааннааҕа, байанайдаах булчут бэрдэ этэ. Элбэҕи айар, суруйар былааннааҕа. Н. А. Крылов — үтүөлээх үлэһит. Саха радиотыгар корреспондент быһыытынан Энгисэли хочотугар кэлбитим кэннэ миигин солбуйбута. Билигин республика ханнык эрэ хаһыатыгар үлэлиир быһыылаах. Оттон учуутала орто дойдуттан туох да дуһа, тутуура суох барар инибин. — редакция, А. Васильев.)

Бүлүү сүнньүн оройуоннарын хаһыаттара кэммиттэн кэмигэр мустан, летучкалары ыыталлара. Редакциялары республикаҕа кизньник биллэр кырдыаҕас, баай опыттаах журналистар салайаллара. Кинилэртэн элбэххэ үөрэммитим, сагалыы үлэлээн эрэр киһиэхэ «манна кэлэн, ыстаал курдук хатарылыннын» диэн үөрэллэрэ. Ол миэхэ син үлэһит буолууһукпун диэн санааны биэрэрэ.

Түөрт сыл Бүлүү редакциятыгар үлэм элбэххэ үөрөппүтүм. Дьону кытта үлэлииргэ, кинилэри сыаналыырга оскуоланы ааспытым. Бүлүү үтүө-мааны дьонун сымнаҕас сыһыаннарын ханан да умнуом суоҕа.

1983 сыл күһүнүгэр дыһыардаах туруорсуу кэнниттэн төннөн кэлбитим. Оннооҕор баҕа бадарааннаах дириллэр, мин да төрөөбүт-үөскээбит сирдээхпин. Редакторы солбуйааччы быһыытынан үлэбин салдаабытым.

Бу кэмгэ көрдөөх-нардаах, сытыы ох тыллаах, хаһыакка ананан төрөөбүт Михаил Иванович Слепцов редактордыы олооро. Бэрт истинник көрсүбүтэ. Улахан хаһыакка үлэлээммин санаам бөрөх этэ.

Үтүө киһи биир миэстэҕэ уһаабатаҕа. Кинини партия райкомун пропаганда отделыгар ылбыттара.

Саҕа редакторынан журналистикаҕа соччо сыһыана суох, салайааччы да быһыытынан

бэрт мөлтөх Афанасий Васильевич Павлов Орджоникидзевскай оройуонуттан ойутан аҕал-быттара. Ити кэмгэ салайааччыны атын сиртэн аҕалар муода баара.

А. Павлов коллективы кыайан өйдөөбөтөҕө, үлэтэ да оннук этэ. Кабинетыгар күнү быһа олооро да суруйара аҕыаҕа, этэ матырыйааллары көрүү дуо. Коллективы түмэрин оннугар ыһа сыспыта. Хата, уһаабакка, дойдулаабыта.

Кини кэнниттэн редакция үлэтин уруула Н. М. Рыкунов илиитигэр киирбитэ. Билигин киһи саныыр: эрдэттэн Николай Михайловичы тоҕо редактор онорботохторо буоллар диэн. Оччолорго бэйэ киһитин сэнээһин баара, ким эрэ атын сиртэн кэлэн, үлэлиэхтээх үһү.

Николай Михайловичы эрдэттэн сыаналаан, айар талаанын көрөн, суолун аһан биэрбит буоллар төһөлөөх элбэх айымньыны айара, норуотугар хаалларара хааллаҕа. Киһи кизнэ көнөтө бэрт буолан, оннооҕор ололор усулуобуйатын кыайан тупсарбатаҕа. Кып-кырааҕас дьыаҕа олорон, төһөлөөҕү айда. Өссө да айыа этэ, өскөтө биһиги салалтабыт кэмигэр өйдөөн өйөөбүтэ буоллар. Баҕар киһилии сыһыан баара буоллар киһи күн бүгүн биһиги кэккэбитигэр баар буолуо этэ. Талааннаах дьоммутун кэмигэр таба көрбөппүт, үлэлииргэ, айарга кыах биэрбэппит.

«Энгисэли» хаһыат тахсыбыта 65 сыла туолаары турар. Советскай былаас эстибитин кэннэ «Ленин суола» аат суох буолуохтаах диэн боппуруос турбута. Элбэх кэпсэтиһи, оннооҕор хаһыакка аат биэрэргэ конкурсу биллэриллибитэ. Үгүс кэпсэтиһи кэнниттэн «Энгисэли» хаһыат тахсар, тахсыа даҕаны.

Хаһыаппыт күн сиригн көрүөбүттэн дьону үлээз, олох араас эйгэтигэр түмүүгэ сүгкэн оруоллаах. Ону бу кэмгэ хаһыат бэчээтиги турар саһарбыт стра-ницаларыттан көрөбүт.

Хаһыата суох ыал ахсааннаах ини. Оройуон салалтата хаһы-

атынан нөҕүө дьону кытта санаатын үллэстиир, миэстэттэн үлэ-хамнас хайдах баран иһэрин билэрэ. Элбэх критическэй матырыйааллар бэчээттэнэллэрэ, туох дыһал ылыллара суруллара. Боростуой үлэһиттэн салайааччыга тийэз тустаах үлэтигэр эппиэтинэс баара. Сизэр-майгы туттаах темабыт этэ.

Бу суруйа олорон, бүгүнгү хаһыат хайдагы диэн санаа киирэр. Уонча сыллааҕыта советскай олоҕу үөрэ-көтө эһэн, «демократтар» былааһы ылбыттара. Урут «хабааха хаайтарбыт» киһи айаҕа аһыллыбыт үһү. Ол түмүгэр бэчээти ким үптээх-харчылаах илиитигэр ылбыта. Кинилэр санааларын кытта сөпсөспөт хаһыаттар күн сиригн көрбөттөр. Ол холобурун кырдыаҕас «Кыым» хаһыат дьылҕатыттан көрөбүт. Үөрэнэ сылдьан «Кыымга» практиканы барбыт дьоллоохпун. «Кыымга» үлэлииллэрэ республикаҕа биллэр улуу журналистар, үөрэнэллэрэ эдэр хаһыаччыттар. Бэйэтэ туспа суоллааҕа-иистээҕэ, ол иһин сабылынааҕа. Ити бүгүнгү «демократия».

Дьэ бүгүн, хаһыат тыһынын уһатаары, ким үбүлүүр киһи ырыатын ылыһыр. Эмиэ да сөп. Ким барыта күннээҕи хамнаһын туһугар сылдыар. Биир эмэ киһи ыйытта дуо — биһиги салайааччыларбыт үлэ-хамнас туһугар туох эппиэтинэстээхтэрин. Күн аайы бырааһыннык, малааһын, көрсүһүү-атаарсыы, презентация. Онно барытыгар элбэх үп-харчы барара биллэр. Мин, биир нолуок төлөөччү, ыйытыахпын баҕарабын: кыракий хамнаһын кэмигэр тоҕо төлөммөт диэн. Өтөрүнэн дыһалта үлэһиттэрэ хаһыакка үп-харчы хаамытыттын туһунан суруйбуттарын өйдөөбөппүн. Күн аайы мунньах дириллэр, ол түмүгэ тугуй.

Биһиги дыһалтабытыгар үлэлиир дьоннор бэйэлэрин үлэлэригэр эппиэтинэстэрэ суоҕун соторутааҕыта Президент Николаев М. Е. этэн турар. Нүөл кизнэ Энгисэли хочото М. К. Аммосов, И. Е. Винокуров уо. д. а. культура, искусство чулуу дьоннорун

үөскэтэн таһаарбыт сир наһаа итинник монкурууттаата дуо.

Сотору быыбардар. Биһиги үтүө үгэстөрдээх «Энгисэли» хаһыаппыт мантан туора турбата биллэр. Үлэһиттэр санааларын түмэн, дьон туһугар үлэлиир дьону булан, салалтаҕа таһаарыахха. Олохпунт наһаа сатарыйда, дьону түмөххэ, үлээз хаһыһынарыйахха, сизэр-майгы боппуруоһун үрдүктүк тутуохха, ыччаты үлэһэн хааччылаахха.

Ити барыта кыаллар боппуруос, өскөтүн журналистар сытыы бөрүөлэр, ох тыллара итэҕэһи-быһаҕаһы сирэйдээн-харахтаан астахтарына, ааҕааччы өйдүө, таптаан ааҕар хаһыаттарын өйүөхтэрэ.

Хаһыат бэчээттэнэн тахсытыгар типография коллективын оруолун умнар табыллыбат. Нам, Бүлүү типографияларыгар бэйэлэрин идэлэригэр бэриниилээх, үтүө суобастаах дьон үлэлииллэрэ. Үксүлэрэ ыал ийэлэрэ, ол эрээри хаһыат күн сиригн көрүө диэри үлэлиир миэстэлэриттэн арахсыбаттара. Кистэл буолбатах, сороҕор сарсыарда 7 чааска диэри үлэлиирбит. Онтон үргүлдү бу күннээҕи үлэбэр тахсабын. Ол тухары кинир-хаһыар саҕаны истибэкким. Манньык дьону кытта үлэлээбит дьоллоохпун, кинилэргэ сүгүрүйэн туран, барҕа махтал тылларын этэбин, барыгытын таптыбын, баар дьон дьоллоох буолун, уһун үйэлэрин.

65 сыл — бу эдэр саас. Хаһыат өссө да үүнэ-сайда туруо. Олох хайдах да улартыдар бэйэтэ сирэйн сүтэриэ суохтаах. Үчүгэйи сырдатан, итэҕэһи саралаан суруйдаахха, ааҕааччыларгыт да эһигини өйүөхтэрэ.

Уһун, ыраас суол — эһиги инники хардыгыт.

Валентина
НИКИФОРОВА